

4. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. Київ : Кондор, 2006. 478 с.
5. Касьянов В. В., Нечипуренко В. М. Соціологія права : навч. посіб. Вид. 2-е. Ростов н/Д : Фенікс, 2002. 480 с.
6. Теремцова Н. В. Актуальні питання щодо проблеми правомірної поведінки людини та юридична відповідальність. *Наше право*. Київ, 2010. № 2. Ч. 2. С. 97–101.
7. Теремцова Н. В. Природа правомірної поведінки людини (культура поведінки людини, механізм індивідуальної поведінки, антисуспільна поведінка, конформістська поведінка). *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія, Соціологія, Право*. Київ, 2010. № 2 (6). С. 167–171.
8. Теремцова Н. В. Особливості юридичної відповідальності у контексті правомірної та протиправної поведінки: соціальний аспект. *Соціологія права*. Київ, 2014. № 1–2 (7–8). С. 111–117.
9. Теремцова Н. В. Проблеми реалізації норм права щодо правомірної поведінки. *Альманах права. Право і процес: складові забезпечення в сучасних умовах*. Вип. 7. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. С. 245–248.
10. Теремцова Н. В. Матеріали кращих виступів та доповідей на семінарі з предмету «Теорія права» студ. юрид. фак. КНУ ім. Т. Шевченка. Вип. I «Теорія права та держави» / За заг. ред. Н. В. Теремцової. Київ, 2011. 132 с.
11. Відповідальність у публічному праві : монографія / П. Андрушко та ін. / За заг. ред. І. Безклубого. Київ : Грамота, 2014. 496 с.

Оверчук Олена Миколаївна,
аспірант юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ ДО ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ МІЖНАРОДНОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Процес механізму міжнародної правотворчості характеризується суттєвими складнощами та специфікою за відсутністю на міжнародному рівні єдиного законодавчого органу або єдиного правового акта, що регламентує сам процес. Суб'єктами міжнародної правотворчості виступають держави самостійно або за участю міжнародних організацій, які самі за своїм бажанням встановлюють правомірні способи і правила створення норм права, а також змінюють їх з метою адаптації до умов міжнародної дійсності.

На теперішній час, коли більшість держав світу усвідомили необхідність об'єднати свої зусилля для забезпечення режиму міжнародної правомірності, завдання підвищення ефективності та якості правових актів набуває все

більшого значення. У зв'язку з цим серйозного теоретичного і практичного аналізу вимагає сучасний процес створення норм міжнародного права.

Особливістю міжнародного правотворчого процесу сьогодні є те, що він стає в значній мірі інституціоналізований і набуває регулярний характер. Дана тенденція безпосередньо пов'язана з активною правотворчою діяльністю міжнародних організацій. Міжнародні організації, будучи повноправними суб'єктами міжнародного права, поряд із державами створюють правові норми, сприяють їх подальшому прогресивному розвитку та вдосконаленню, тобто активно беруть участь в міжнародному правотворчому процесі.

Більшість юристів-міжнародників досить позитивно оцінюють внесок міжнародних організацій в міжнародний правотворчий процес. «Будучи складовою частиною міжнародної системи, – пише В.І. Маргієв, – міжнародні організації мають істотний вплив на хід світового розвитку, здійснюючи нормотворчу і пов'язану з нею кодифікаційну та контрольну функції» [4].

Безпосередньо правотворчість міжнародних організацій, будучи, за твердженням фахівців, складовою частиною міжнародної правотворчості в цілому [3, с. 10], виражається в різних формах і проявляється в договірній практиці та в прийнятті обов'язкових рішень від імені міжнародних організацій. Крім того, міжнародні організації можуть здійснювати допоміжну функцію в правотворчому процесі держав, організовуючи конференції держав для укладання міжнародних договорів, а також розробляючи й приймаючи проекти конвенцій, стандартів і регламентів тощо [7, с. 19].

Сутність правотворчості міжнародних організацій і при укладанні міжнародного договору, і при підготовці й прийнятті, наприклад, обов'язкових резолюцій нормативного характеру воєдино. Незважаючи на відмінність його зовнішнього прояву, міжнародна правотворчість проходить наступні стадії: а) підготовка тексту, фіксація тексту, прийняття акту, його вступ в силу, доведення його змісту до відома осіб, що зацікавлені. Оскільки, на відміну від суверенних держав, міжнародні організації природно не можуть володіти законодавчими повноваженнями, норми, що містяться в прийнятих міжнародною організацією актах (рекомендаціях, правилах, рішеннях), також повинні пройти процедуру визнання державами для отримання статусу обов'язкових.

Разом із тим надання державами обов'язкового характеру прийнятим міжнародними організаціями міжнародно-правовим нормам ускладнене проблемою визнання правомірності як самих норм, так і правотворчого процесу. У зв'язку з цим виникає питання про критерії правомірності правотворчої діяльності міжнародних організацій. Вченим К.А. Бекашевим запропоновано вважати правотворчість міжнародної організації правомірним в тому випадку, якщо воно: по-перше, здійснюється організацією, яка має міжнародну правосуб'єктність, і, по-друге, відбувається в такому обсязі й за тим напрямком, як це передбачено в її установчому акті [2, с. 71].

Компетенція міжнародної організації – юридичні повноваження й сфера її предметної діяльності так само, як і правосуб'єктність міжнародної організації, впливає з її статутних документів і, відповідно, обмежується ними.

Досліджуючи обмежений і договірний характер правосуб'єктності міжнародних організацій, вчені Ю.М. Колосов і О.С. Кривчикова констатують, що міжнародна організація, створена державами для виконання конкретних цілей і завдань, наділяється ними зафіксованої в установчому акті певною компетенцією [5, с. 61].

Держави, створюючи міжнародні організації, розробляючи їх статuti, наділяючи їх тим чи іншим обсягом прав і обов'язків, в свою чергу, походять від цілей і завдань майбутніх організацій, тієї ролі, яку вони їм відводять в міжнародному житті.

Так, наділяючи ООН найбільш широким обсягом міжнародної правосуб'єктності в порівнянні з іншими міжнародними організаціями, держави-засновники поклали на неї велике коло складних і відповідальних завдань і цілей в справі підтримання миру і міжнародної безпеки, політичного, економічного, культурного співробітництва та в багатьох інших галузях міжнародних відносин. Зрозуміло, що для здійснення всіх цих комплексних і численних завдань ООН наділена відповідною об'ємною компетенцією, якою інші міжнародні організації не мають.

Відповідно до ст. 104 Статуту ООН, «Організація Об'єднаних Націй користується на території кожного зі своїх членів такою правоздатністю, яка може бути необхідною для виконання її функцій і досягнення її цілей» [1].

Міжнародні організації мають право розглядати питання в межах своєї компетенції та приймати рішення, дотримуючись передбаченої процедури, що стосуються процесу прийняття рішень. Наприклад, згідно з п. 3. ст. 27 Статуту ООН, рішення Ради Безпеки з непроцедурного питання «вважаються прийнятими, коли за них подані голоси дев'яти членів Ради, що включають співпадаючі голоси всіх постійних членів». Правило одностайності є спеціальним механізмом, що сприяє прийняттю органом обміркованих і узгоджених рішень, які будуть правомірними.

Як висновок, можна стверджувати, що діяльність міжнародної організації, в тому числі правотворча, буде правомірною лише тоді, коли вона здійснюється в межах функціональної правосуб'єктності організації, спирається на дотримання законних процедур прийняття рішень, а також коли відповідна компетенція передбачена в установчих документах організації.

Особливо важливе значення має не стільки процес міжнародної правотворчості як такої, скільки його підсумки. З практичної точки зору, найбільш істотним є його результат, юридична природа того, що створено.

Результати міжнародної правотворчості є норми міжнародного права за змістом і джерела міжнародного права за формою. У загальному вигляді, зміст міжнародно-правової норми полягає в міжнародно-правових зобов'язаннях учасників міжнародних правовідносин, наділення їх відповідними правами та обов'язками.

Формами застосування міжнародно-правових норм (джерелами міжнародного права) вважаються міжнародно-правові нормативні акти, зокрема, міжнародні договори, резолюції та рішення міжнародних організацій,

а також конференцій, що містять загальні правила й розраховані на неодноразове застосування, а також міжнародно-правові звичаї.

Список використаних джерел

1. Статуту ООН. Charter of the United Nations. 26 June 1945. URL: <http://www.un.org>.

1. Бекашев К. А., Моисеев Е. Г. Международное публичное право в вопросах и ответах : учеб. пособ. Москва : Проспект, 2011. 224 с.

2. Ковалёва Т. М. Правотворческая деятельность межгосударственной организации как способ реализации учредительного акта : автореф. дисс. ... докт. юрид. наук. Калининград, 1999. 52 с.

3. Маргиев В. И. Правотворчество международных организаций. Майкоп: Изд. Адыгейского университета. 1998. 46 с.

4. Международное право : учеб. / Отв. ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. Москва : Международные отношения, 2000. 720 с.

5. Теремцова Н. В. Актуальне питання формування правової доктрини в сучасних умовах. *Правова доктрина та юридична практика: основні шляхи взаємовпливу та підвищення ефективності* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 трав. 2017 р.). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. С. 120–122.

6. Теремцова Н. В. Актуальне питання щодо форм державного устрою: порівняльний аналіз. *Право. UA*. Київ, 2018. № 2. С. 5–10.

Павлик Микола Петрович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
Навчально-наукового інституту
заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ

ПРИРОДА ПРАВОТВОРЧОСТІ

Поширеність права на суспільні відносини та ефективність його правового регулювання визначаються рівнем якості правових норм, що функціонують у державі, тим самим забезпечуючи у ній правопорядок і законність. Функціонування права і його місце в системі соціального регулювання визначається рівнем розвитку суспільства й соціальними факторами, що впливають на його розвиток, особливостями впливу права на суспільні відносини, специфікою та ефективністю правового регулювання.

Безумовно, особливе наукове значення в контексті вивчення сфери існування та функціонування права займає питання його утворення. Це пов'язано із специфікою правоутворюючих факторів розвитку суспільства, які зумовлюють появу права та його оновлення (зміну) в процесі функціонування [2, с. 144]. При цьому актуальності набувають питання щодо визначення